र्य्यशेषमभजत् कल्पान्ते भगवान् प्रभुः" देवीमा० ।

जलशुक्ति स्त्री जलस्य शुक्तिरिव । शम्बूके अमरः ।

जलशूक न० जलस्य शूकमग्रमिव । शैवाले हेमच० । "क्षीरशुक्लाजलशूकमधुरवर्गं प्रतिवापं तैलं वा पाचयित्वा स्वनुगुप्तं निदध्यात्" सुश्रुतः ।

जलशूकर पु० जलस्य शूकर इव । कुम्भीरे हेमच० ।

जलसन्ध पु० धृतराष्ट्रभेदे । "विविंशतिर्विकर्णश्च जलसन्धः सुलोचनः" भा०आ०६७० । तत्पुत्रोक्तौ ।

जलसमुद्र पु० जलमयः समुद्रः । लवणादिषु सप्तसु समुद्रेषु शेषसमुद्रे "लवणजलधिरादौ दुग्धसिन्धुश्च तस्मात्" इत्युपक्रमे दध्नो घृतस्येक्षुरसस्य तस्मात् मद्यस्य च स्वाद्वजलस्य चान्त्यः" सि०शि० । [सरोभेदे ।

जलसरस न० नित्यस० सरस्+संज्ञायाम् अच् समा० ।

जलसर्पिणी स्त्री जले सर्पति सृप–णिनि । जलौकायाम् (जोंक) हेमच० ।

जलसूचि स्त्री जलस्था सूचिरिव । १कङ्कत्रोटमत्स्ये २शृङ्गाटके ३शिशुमारे ४जलौकायां च मेदि० ५काके पुंस्त्री हेमच० ।

जलस्तम्भ न० जलं स्तभ्यतेऽनेन स्तन्भ–करणे ल्युट् । १जलसम्भनसाधने मन्त्रादौ । भावे ल्युट् । जलस्य २सम्भने च जलस्तम्भनविद्या च दुर्य्योधनविदिता तया द्वैपायनह्रदजलं संस्तभ्य स सुष्वाप तत्कथा भा०शा०३०अ० । "एवमुक्त्वा महाराज ! प्राविशत्तं महाह्रदम् । अस्तम्भयत तोयञ्च मायया मनुजाधिपः" इत्यादिका ।

जलस्था स्त्री जले तत्समीपे तिष्ठति स्था–क । १गण्डदूर्वायां राजनि० २जलस्थितमात्रे त्रि० । [त्रिका० ।

जलह न०जलेन हन्यते–हन–बा०ड ३त० । स्वल्पजलयन्त्रगृहे

जलहरण न०६त० । तोयस्य स्थानान्तरनयने "लघुगुरुकनियमगतमिह फणिपतिमतमवगतमतिसुखनिगदपदम् दशवसुभुवनैर्यतिरिह यदि भवति हि रासकजनहृदयविहितमदम् । वसुविमलचतुष्कलगणहृतगुणिगणचरणविरामाहितसगणम् क्वचिदपि गुरुसहितं भवति कविहितं छन्दः सुन्दरि ! जलहरणम्" इत्युक्तलक्षणे २मात्रावृत्तभेदे । [भेदे । हेमच० ।

जलहस्तिन् पु०जले हस्तीव ७त० । जलस्थे हस्तिरूपे जन्तु-

जलहार त्रि० जलं हरति हृ–अण् उप० स० । जलहारके जलवाहके (भारि) प्रभृतौ स्त्रियां टाप् पा०मुग्धबो०षण् ईप् । "शिरसा धृतकुम्भाभिर्बद्धैरग्रस्तनाम्बरैः । यमुना तीरमार्गेण जलहारीभिरावृतम्" हरिवं० ६१ अ० । अत्र पा०गौरा० ङीष् ।

जलहारिन् त्रि० जलं हरति हृ–णिनि । जलवाहके । स्त्रियां ङीप् । "याभिरिदं शरीरमाराम इव जलहारिणीभिः केदार इव च कुल्याभिरुपस्निह्यतेऽनुगृह्यते च" सुश्रुतः । [फेने च । त्रिका० ।

जलहास पु० जलानां हास इव शुभ्रत्वात् । १फेने, २समुद्र-

जलहोम पु० जले क्षिप्तः होमः ७त० । जले क्षेप्तव्ये वैश्वदेवादिहोमभेदे तद्विधिः सं०त० दर्शितो यथा "लौकिके वैदिके चैव हुतोच्छिष्टं जले क्षितौ । वैश्वदेवश्च कर्त्तव्यः पञ्चसूनापसुत्तये" ।

जलह्रद पु० जलप्रचुरो ह्रदः शा० त० । जलबहुले ह्रदे जलह्रदस्येदं तत्र भवो वा शिवा० अण् । जालह्रद तत्सम्बन्धिनि तत्र भवे च त्रि० स्त्रियां ङीप् ।

जलाका स्त्री जले आकायति प्रकाशते आ+कै–क । जलौकायां शब्दर० ।

जलाकाश पु० जलप्रतिबिम्बितः जलावच्छिन्नो वा आकाशः शा० त० । जलप्रतिबिम्बिते २जलावच्छिन्ने वा आकाशे "जलावच्छिन्नखे नीरं यत्, तत्र प्रतिबिम्बितः । साभ्रनक्षत्रआकाशो जलाकाश उदीर्य्यते" शब्दार्थचि० । नीरूपस्याकाशस्य प्रतिबिम्बासम्भवेन साभनक्षत्रेति विशेषणम् । एतच्च प्रतिबिम्बवादे नीरूपस्य प्रतिबिम्बासम्भवमभिप्रेत्य विवरणाचार्य्यैरवच्छिन्नवादोऽङ्गीकृतः । तन्मते जलावच्छिन्नआकाश एव जलाकाश इति भेदः । अवच्छिन्नवादशब्दे ४२० पृ० दृश्यम् ।

जलाक्षी स्त्री जलमक्ष्णोति व्याप्नोति कारणतया अक्ष–अण् गौरा० ङीष् । जलपिप्पल्यां शब्दर० ।

जलाखु पु० जले आखुरिव । जलनकुले त्रिका० ।

जलाञ्चल न०जलमञ्चति अन्च–बा० अलच् ६त० । १शैवाले जलस्याञ्चलमिव । २स्वतो वारिनिर्गमे (स्वतो निर्गच्छद्वारिणि) मेदि० ।

जलाञ्जलि पु० जलपूर्णोऽञ्जलिः । १जलपूर्णाञ्जलौ अञ्जलिपूर्णवारिणि उपचारात् २तद्दानरूपायां पितॄणां तर्पणक्रियायाम् । "कुपत्रमासाद्य कुतो जलाञ्जलिः" चाण० ।

जलाटन पुंस्त्री जले अटति अट–ल्यु । १कङ्कपक्षिणि स्त्रियां जातित्वात् ङीष् । २जलौकायां स्त्री मेदि० तत्र गौरा० ङीष् । [हारा०स्त्रियां जातित्वात् ङीष् ।

जलाण्टक पुंस्त्री जले अटति अट–ण्वुल् पृषो० । नक्रराजे